

փոքրիկ պատմութիւնը շոշափում է գլխաւոր, խոշոր փաստերը, բայց այդքանով էլ ստացվում է անցկացրած ութամսեակի կատարեալ պատկերը:

ԲԱՆՈՒԹԻ ԿՈՏՈՐԱՄԵՆ

I

Բազուի սարսափելի աղէտից ֆլաւում են նոյնպէս և իմ երկու ազգականները և Նախ-շուն և Եղիսաբէթ Դաւթեանները, որոնք այսօր վերադարձած ընկած են թիֆլիսի Դիօր-ցովայա համարներում: Առանց արտառու զգալու անկարելի է լսել նրանց պատմածները: Դէպքը արտաբեր կարգի լինելով, հարկաւոր եմ համարում արձանագրել լրագրութեան մէջ:

Բարեկամներս կհնում էին Վորոնցովեան և Կանիստապիսեան փողոցների անկիւնում, Ազգանցի տներում, ուր, բացի նրանցից, ապրում են եղիլ էլի 5 հայ ընտանիքներ: Խոտ-վութիւնները սկսվելով, նրանք անկարող են լինում փախչել, ուստի փակվում են իրանց տներում: Շուտով շրջապատում են նրանց ամբողջ տունը և պահանջում են բաց անել դռները, սակայն բաց չեն անում, ուստի կոտորում են պատուհանները և ներս խուժում:

Սկզբում յայտնում են, որ եկել են նրանց օգնելու, ուստի ինչ որ հարկաւոր է, թող աւան և իսկոյն կը բերեն նրանց համար: Յետոյ երբ տեղեկանում են, որ նրանց մօտ զենք չը կայ, պահանջում են շուտով յանձնել բոլոր փողերը: Միմիայն բարեկամս յանձնում է կանխիկ 580 ռուբլի: Այս բանից յետոյ բաժանում են տղամարդկանց կանանցից՝ սպանելու մտքով: Սկսվում են սիրտ կտրատող տեսարաններ, կանանց ու երեխաների լաց ու կոծը միացած ամբողջ բողաւոց—ճղաւոցի հետ մարդու վրա սառուտ են ազդում: Կանայք արտասովոր, մարդասպանների ոտները և ձեռքերը համբուրելով, երեսներին նրանց առաջը նետելով, խնդրում պաշտպանում են իւր-նայել ամուսինների կեանքը, և տանել ամեն ինչ, բայց ոչնչով չէ լինում մեղմացնել արեւաբարձների սիրտը: Նոյնպէս չէ ազդում մի քանի բարեխիտ թուրքերի միջամտութիւնը: Գաղափարացած թուրքերը միայն արեւն են գոռում: Նրանցից մէկը հանկուծ ծոցի զըրպանից մի թուղթ, բղաւում էր, թէ հրաման ունի հայերին կոտորելու և այդպիսով՝ շողշողեցնում են դաշոյնները, հանում ատրճա-նակները և մի քաղնում տեղն ու տեղը թողնում 6 անշնչացած դիակներ: Երկու դաշոյնի հարուած և 3 գնդակ էլ հասցնում են հօբեղ-բօրս որդու կնոջ, որովհետև գրկած լինելով ամուսնուն, աղաչում պաշտպան էր մարդասպաններին խնայել մօր միտուճար որդուն և իր միակ յոյսին:

Մինչդեռ խուժանի մի մասը զբաղված էր սպանութիւններով, միւսը թալանում էր բը-նակարանները, սրանց հետ էին միացել և մի քանի ուսու կանայք, որոնք բրիտանական եղբայրասիրութիւնը մոռացած, թշուառութիւնից էին աշխատում օգտուել թալա-նել: Են մինչև վերջին կտոր բանը, հօբեղ-բօրս կնոջ նոյն իսկ ոտնամանն են հանել տա-րել, տարել են սպանվածներից բոլոր վերին հագուստը, թողնելով միայն սպիտակեղէնը, իսկ ինչ որ անկարելի է եղել տանել, խարոյկ կազմելով, կրակ են տուել: Հօբեղբօրս ընտա-նիքի ֆլաւը 2500 ռ. աւելի է, չը հաշւած բո-լոր զօգուվածները, որոնցով գանազան գրա-սենականներից պիտի ստանար: Այս բոլոր ա-ւելումից յետոյ հարկան թուրքերը կանանց և երեխաներին տարել են իրանց տները, որ-տեղից ազգականներս տեղեկացրել են իրանց բաղաբի բարեկամին, որը անմիջապէս գալով, տանում է նախ իր մօտ և ապա փախչում են միասին թիֆլիս: Հարկաւոր է յիշել նոյնպէս և այն, որ բարեկամներս մի քանի կտոր շո-րքերից գտնում են թալված թուրք հարկան-ների տներում: Ահա այն դրաման, որին ա-կանատեսները ամեն յիշելու քիչ է մնում ու-շաթափ լինեն:

Ա. Դ.

II

Այն, ինչ մենք կըրցինք ամսիս 7-ին, 8-ին և 9-ին, գրչով նկարագրել անկարելի է: Այդ սարսափելի օրերում Բազուի արեւն էլ էր թաքնվել մասլի ամպերի յետևում, որպէս զի չը տեսնէ այնպիսի տները մոլեղ, որեկորոյս մայրերի ճիւղ, հորերի մէջ թափած դեակների կոյտը...

Կիրակի, փետրվարի 6-ին, պատարագի ժամանակ մի քանի հարիւր ամբողջ ներկա-յութեամբ մի թուրք մօտենում է մի հայ զին-ւորի և ատրճանակ պարպում նրա վրա: զեն-

դակը վրիպում է, բայց վրիպված ամբողջ ներսով հայոց թաղերը, փողոցները և տները ուղղում է իր ձեռքով դատել նրան. և երբ պաշտպանները համար: Այդ խմբերը օր ու վերջինս ոստիկանների ձեռքից ազատվելով վաճ թուրքերի յարձակումներից: Նրանց յա-հիւրանցը, մօտ 20 տարեկան հայի երկու գնդակներով գետին է փռում: Ես պատահ-մամբ այդ դէպքին ակնաստես էի և պատ-մում եմ այն, ինչ որ տեսայ: Թուրքը ընկնե-լուց յետոյ լսվեցին դարձեալ հինգ թէ վեց հարուածներ և մի քանի բալէից յետոյ թուր-քի յողթանդամ մարմինը տանում էին սայլի վրա երկու ոստիկանների ուղեկցութեամբ:

Այդ օրը մինչև երեկոյ ոչ մի արտասովոր բան չը պատահեց, բայց երեկոյան ժամը 7-ից յետոյ քաղաքի ամեն ծայրերում լսվում էին ատրճանակների և հրացանների որոտ-ներ: Երկուշաբթի առաւօտեան փողոցում պա-տահած ոստիկանը յայտնեց, որ այդ գիշեր սպանված են 45 հայ: Մենք թէ և այդ ոստի-կանի ասածներից զգուժ էինք, որ կարող է ժողովրդական յուզում պատահել, բայց չէինք կարծում, որ այդ յուզումը կարող է ահռելի չափեր ընդունել:

Երկուշաբթի, ցերեկվայ ժամը 11-ից քիչ անց, ծովափում սկսեցին խառնութիւնը փակել: Ժողովուրդը, գլխաւորապէս հայերը, սկսեցին խուժը-խուժը քրկել: Վերեի կողմից լսվում էին հրազէնների ձայներ: արդէն ամենքն էլ յայտնի դարձաւ, որ քաղաքում հայերի կո-տորած է սկսվել: Մենք երեք հոգի ծովափից այգու միջով շտապում էինք տուն: Նիկոլա-յիվանայեան փողոցում, քաղաքային այգու հանդէպ, զինված թուրքերի խմբերը սպա-նում էին անցնող հայերին: Երկու ընկերու-րիս առջևից գնում էի ես: Միջադէպեանի տան անկիւնից հինգ թուրքեր մեր դէմը ե-լան, որոնցից մէկը իսկոյն դէպի ինձ ուղղվելով՝ ատրճանակ՝ ուղղեց արձակել: քաղաքում չը զգաց իր մէջ, թէ այլ հանգամանք էր:—չը գիտեմ. նա դանդա-ղեց արձակել, իսկ ես և մի քանի քայլ ին-ձանից հեռու ընկերներս յարմար վայրեկանից օգտուելով մտանք քիչ հեռու Միջադէպեանի տան ուսուղի: Այդ միջոցին մի աշակերտ ա-տրճանակի հարուածներով պաշտպանվում էր կառապան թուրքերից: մեր կողմում գտնված թուրքերը գնացին դէպի այն կողմը: իսկ մենք յարմար դէպքից օգտուելով շտապեցինք տուն: Աշակերտը մեր աչքի առաջ, կարծես, վերադարձվել կառապանին, անփնտս փախաւ:

Ժամը 1-ից սկսած քաղաքի ամբողջ տա-րածութեամբ լսվում էին հրազէնների որոտ-ներ: Թէ ինչ էր կատարվում քաղաքում, մենք որոշ չէինք կարողանում ըմբռնել: միայն այս-բանը դիտելնք, որ փողոցում եղող հայերին անխնայ կոտորում են: Ի դէպ՝ յիշենք, որ կոտորածը սկսվել է Բազարայեան կողմից փողոցից և միաժամանակ տարածվել քաղաքի բոլոր մասերում: ցերեկվայ այն ժամանակ, երբ ամբողջ ազգաբնակչութիւնը դուրսն էր: Տանը պաշարվածներիս դրութիւնը դեռ մի կերպ տանելի էր. բայց դրսում մնացած երե-խաների և մեծերի դրութիւնը ամենքին տա-նում էր: Մեզ համար ուսու աղախին էր լու-րեր բերում դրսից:

Հայերի, յանկարծակիի գալով այդպիսի տը-մարդի յարձակումից, սկզբում ով կարողա-նում, փախչում է, թաքնվում, մնացողները կոտորվում են: Կենդանի մնացածները, տես-նելով որ կոտորածը ահռելի չափեր է ընդու-նում և թուրքերը մի քանի տներ կրակելով ու բնակիչներին կրակի ճարակ դարձնելով սպանում են ամբողջ հայ ազգաբնակչութեան-ը բնաջինջ անել, երեքշաբթի կեսօրից յետոյ սկսում է պաշտպանողական դիրք բռնել:

Ահա այդ ժամանակվայից թուրքերը սկսում են գոհեր տալ: Բայց այն հանգամանքը, որ հայերը ամբողջապէս ցրված են թուրքերի մէջ, արգելում է նրանց խմբվել: Մակայն այստեղ երկու-երեք հայեր են եղել զինված, թուրքերը չեն համարձակվել մօտենալ այդ տեղերին:

Սուրեն

ԲԱՆՈՒԹԻ ԱՆՇԵՐ

Բազում ենք «Важн. Извѣстія» լրագրից հետեւալ տեղեկութիւնները:

«Փետրվարի 6—9-ի հայկական կոտորածի ժամանակ քաղաքում թաղաւորում էր կառա-րեալ կամայականութիւն, և քաղաքային, իսկապէս հայերը, անձի և գոյրի ապահովու-թիւն չունէին: Այս պատճառով կազմվեցին կամաւոր խմբեր հայ երեսասարգութիւնից, բաղկացած իւրաքանչիւրը 5—15 հոգուց, ո-րոնք զինված էին խէնջարներով և բւժօրվէր-

ներով՝ հայոց թաղերը, փողոցները և տները գիշեր պահպանում էին իրանց մասերը զին-ված թուրքերի յարձակումներից: Նրանց յա-հիւրանցը, մօտ 20 տարեկան հայի երկու գնդակներով գետին է փռում: Ես պատահ-մամբ այդ դէպքին ակնաստես էի և պատ-մում եմ այն, ինչ որ տեսայ: Թուրքը ընկնե-լուց յետոյ լսվեցին դարձեալ հինգ թէ վեց հարուածներ և մի քանի բալէից յետոյ թուր-քի յողթանդամ մարմինը տանում էին սայլի վրա երկու ոստիկանների ուղեկցութեամբ:

Այդ օրը մինչև երեկոյ ոչ մի արտասովոր բան չը պատահեց, բայց երեկոյան ժամը 7-ից յետոյ քաղաքի ամեն ծայրերում լսվում էին ատրճանակների և հրացանների որոտ-ներ: Երկուշաբթի առաւօտեան փողոցում պա-տահած ոստիկանը յայտնեց, որ այդ գիշեր սպանված են 45 հայ: Մենք թէ և այդ ոստի-կանի ասածներից զգուժ էինք, որ կարող է ժողովրդական յուզում պատահել, բայց չէինք կարծում, որ այդ յուզումը կարող է ահռելի չափեր ընդունել:

Երկուշաբթի, ցերեկվայ ժամը 11-ից քիչ անց, ծովափում սկսեցին խառնութիւնը փակել: Ժողովուրդը, գլխաւորապէս հայերը, սկսեցին խուժը-խուժը քրկել: Վերեի կողմից լսվում էին հրազէնների ձայներ: արդէն ամենքն էլ յայտնի դարձաւ, որ քաղաքում հայերի կո-տորած է սկսվել: Մենք երեք հոգի ծովափից այգու միջով շտապում էինք տուն: Նիկոլա-յիվանայեան փողոցում, քաղաքային այգու հանդէպ, զինված թուրքերի խմբերը սպա-նում էին անցնող հայերին: Երկու ընկերու-րիս առջևից գնում էի ես: Միջադէպեանի տան անկիւնից հինգ թուրքեր մեր դէմը ե-լան, որոնցից մէկը իսկոյն դէպի ինձ ուղղվելով՝ ատրճանակ՝ ուղղեց արձակել: քաղաքում չը զգաց իր մէջ, թէ այլ հանգամանք էր:—չը գիտեմ. նա դանդա-ղեց արձակել, իսկ ես և մի քանի քայլ ին-ձանից հեռու ընկերներս յարմար վայրեկանից օգտուելով մտանք քիչ հեռու Միջադէպեանի տան ուսուղի: Այդ միջոցին մի աշակերտ ա-տրճանակի հարուածներով պաշտպանվում էր կառապան թուրքերից: մեր կողմում գտնված թուրքերը գնացին դէպի այն կողմը: իսկ մենք յարմար դէպքից օգտուելով շտապեցինք տուն: Աշակերտը մեր աչքի առաջ, կարծես, վերադարձվել կառապանին, անփնտս փախաւ:

«Փետրվարի 6-ին, պատարագի ժամանակ մի քանի հարիւր ամբողջ ներկա-յութեամբ մի թուրք մօտենում է մի հայ զին-ւորի և ատրճանակ պարպում նրա վրա: զեն-դակը վրիպում է, բայց վրիպված ամբողջ ներսով հայոց թաղերը, փողոցները և տները ուղղում է իր ձեռքով դատել նրան: և երբ պաշտպանները համար: Այդ խմբերը օր ու վերջինս ոստիկանների ձեռքից ազատվելով վաճ թուրքերի յարձակումներից: Նրանց յա-հիւրանցը, մօտ 20 տարեկան հայի երկու գնդակներով գետին է փռում: Ես պատահ-մամբ այդ դէպքին ակնաստես էի և պատ-մում եմ այն, ինչ որ տեսայ: Թուրքը ընկնե-լուց յետոյ լսվեցին դարձեալ հինգ թէ վեց հարուածներ և մի քանի բալէից յետոյ թուր-քի յողթանդամ մարմինը տանում էին սայլի վրա երկու ոստիկանների ուղեկցութեամբ:

Այդ օրը մինչև երեկոյ ոչ մի արտասովոր բան չը պատահեց, բայց երեկոյան ժամը 7-ից յետոյ քաղաքի ամեն ծայրերում լսվում էին ատրճանակների և հրացանների որոտ-ներ: Երկուշաբթի առաւօտեան փողոցում պա-տահած ոստիկանը յայտնեց, որ այդ գիշեր սպանված են 45 հայ: Մենք թէ և այդ ոստի-կանի ասածներից զգուժ էինք, որ կարող է ժողովրդական յուզում պատահել, բայց չէինք կարծում, որ այդ յուզումը կարող է ահռելի չափեր ընդունել:

Երկուշաբթի, ցերեկվայ ժամը 11-ից քիչ անց, ծովափում սկսեցին խառնութիւնը փակել: Ժողովուրդը, գլխաւորապէս հայերը, սկսեցին խուժը-խուժը քրկել: Վերեի կողմից լսվում էին հրազէնների ձայներ: արդէն ամենքն էլ յայտնի դարձաւ, որ քաղաքում հայերի կո-տորած է սկսվել: Մենք երեք հոգի ծովափից այգու միջով շտապում էինք տուն: Նիկոլա-յիվանայեան փողոցում, քաղաքային այգու հանդէպ, զինված թուրքերի խմբերը սպա-նում էին անցնող հայերին: Երկու ընկերու-րիս առջևից գնում էի ես: Միջադէպեանի տան անկիւնից հինգ թուրքեր մեր դէմը ե-լան, որոնցից մէկը իսկոյն դէպի ինձ ուղղվելով՝ ատրճանակ՝ ուղղեց արձակել: քաղաքում չը զգաց իր մէջ, թէ այլ հանգամանք էր:—չը գիտեմ. նա դանդա-ղեց արձակել, իսկ ես և մի քանի քայլ ին-ձանից հեռու ընկերներս յարմար վայրեկանից օգտուելով մտանք քիչ հեռու Միջադէպեանի տան ուսուղի: Այդ միջոցին մի աշակերտ ա-տրճանակի հարուածներով պաշտպանվում էր կառապան թուրքերից: մեր կողմում գտնված թուրքերը գնացին դէպի այն կողմը: իսկ մենք յարմար դէպքից օգտուելով շտապեցինք տուն: Աշակերտը մեր աչքի առաջ, կարծես, վերադարձվել կառապանին, անփնտս փախաւ:

«Նաւահանգստի մասի ստորին քաղա-քային ոստիկան Ալեքսէյ Եսայանի անկար-գութիւնների ժամանակ կանգնած էր իր տեղը. նկատելով մի սպանված անյայտ հայի դիակը, մօտեցաւ, հանեց՝ սպանվածի վրայից ոսկէ մատանին, արծաթէ ժամացույց և հանեց նրա գրպանից 25 ռուբլի փող: Այդ վրդեպանիցի-կեղծութիւնը անսաւ մի թուրք, և յայտնեց տեղական պրիստովին: Դիակապուտ Եսայա-նին, հարց ու փորձի ենթարկվելով, ուրա-ցաւ այդ յանցանքը, բայց երբ պրիստովը նրա իրերի մէջ գտաւ սպանվածից վերցրած բոլոր իրերը, ոստիկանը խուսափեց իր յանցանքը և երկէ բանտարկվեց և քաղաքային ոստիկանական վարչութեան որոշմամբ, իսկ զործը յանձնվեց էլ քննչին:

«Բալախանից փախչում են ամենքը, առանց խտրութեան ազգի, կրօնի և դիրքի: Փախչում են հայրենիք: Փախչում են ծերերն

ու երիտասարդները, ինտելիգենցիան և բա-ւորները: Մարդատար գնացքները ամեն օր լինն են փախչողներով, որոնցից շատերը, չը կարողանալով հասնել կասապին, նստում են առանց տոմսակների. շատերը հարկադրված են կանգնել վազմաների դրսի տախտակամածի և սանդուղքների վրա: Փախուստի առաջին օրինակը տուեց ինտելիգենցիան, որ առաջին օրերում սարսափահար փախչում էր Բալա-խանից: Այժմեան ժամանակ փախչում են ամենքը և ոչինչ բան չէ կանգնեցնում նրանց: Ինչ կը լինի Բալախանիում, եթէ բոլոր բա-ւորները փախչեն: Արդիւնագործութիւնը ահա-գին հարուած կը ստանայ. կանգ կունեն, եթէ ոչ բոլոր, գոնէ շատ նախահանքեր և գործա-նուններ»:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄԸ

Կիրակի, փետրվարի 20-ին, Թիֆլիսի պար-բերական հրատարակութիւնների խմբագրի-ները, ժողովելով միասին «Тифл. Листок» լրագրի խմբագրատունը, խորհրդակցութիւնից յետոյ որոշեցին ուղարկել Պետերբուրգ, պե-տական խորհրդի անդամ Կօբէզովին մի հեռա-գիր, որ ներքե գետնուում են: Ինչպէս յայտ-նի է, Կօբէզովն նախագահն է այն յատուկ յանձնաժողովի, որ Բարձրագոյն հրամանով նշանակված է վերաքննելու մամուլին վե-րաբերեալ օրէնսդրութիւնը: Այդ յանձնա-ժողովին, ինչպէս յայտնի է, մասնակցում են բացի վարչական անձներից և զանազան աստիճանների ներկայացուցիչներից, նաև մամուլի ներկայացուցիչներ: Կօբէզովն ար-դէն թոյլ է տուել մասնակցելու յանձ-նաժողովի պարագմունքներին մի քանի լրա-գիրների խմբագիրներին և ինչպէս մայրա-քաղաքի լրագիրները հաղորդում են, պատ-րաստ է ընդունել մամուլի ներկայացուցիչ-ներին պետութեան զանազան կողմերից: Այդի առաջ ունենալով այդ հանգամանքը, Թիֆլիսի խմբագիրները ժողովը կազմեց հետագիւր, որի բովանդակութիւնը հետեւեալն է. «Թիֆլիսի պարբերական հրատարակութիւնների ներքո պատրագրեալ խմբագրիներս միասնում ենք ընդհանուր ցանկութեան ազատելու մամուլը ճշնուններից և խնդրում ենք թոյլատրել մաս-նակցելու մամուլի օրէնսդրութեան վերաբըն-նող յանձնաժողովի մէջ մեզանից ընտրված երկու հոգու, մէկը ռուսական պարբերական հրատարակութիւնների, միւսը՝ տեղական լրգ-ւով լրջ տեսնողների կողմից»:

Ստորագրել են Բալախանի խմբագիրները:

ԲԱՆՈՒԹԻ ԱՆՇԵՐ ԶՆԱՆԻՐ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք հետեւեալ նուէրները. 1) Սուրբա-խանեանից, բօրօժօցիներից հաւաքած 110 ռ. 70 կ., 2) Աւետիս 4. Տէր-Վարդանեանից և Գեորգի Խ. Սուքիասեանից 25 ռ., 3) Կարա-պետ Գոչարեանից 5 ռ., 4) Կէկէլ Արտեմ-ովից 5 ռ., 5) Տիգրան Փ. Մատինեանից 3 ռ., 6) Միքայէլ Հայրապետեան Միքայելեանից 25 ռ., 7) Մանուկ Ճերմակեանից 25 ռ., 8) մի խումբ պարսկահայտապաններից պ. Բաղդիկեանի և Ս. Միխայելեանի հաւաքած 5 ռ. 50 կ., 9) Եղը. Յովհաննէս, Կարապետ և Միքայէլ Գրի-գորեաններից (Ալեքսիս) 3 ռ., 10) Եղը. Յ. և Ռ. Ռաֆայէլեաններից (Բաթում) 5 ռ., 11) Երի. Ստանու Մալխասեան Աղասիալեանից (Ալեքսանդրօպոլ) 5 ռ., 12) Գ. Գրիգորեանի հաւաքած (Ալեքսանդրօպոլ), 5 ռ. 50 կ., 13) Յ. Մաքարեանից 5 ռ., 14) Երի. Օլգա Սա-ֆարեանից 3 ռ., 15) Կարա Մուրադից 3 ռ., 16) Եղիլի քան. Ալիսաղեանի հաւաքած 20 ռ., 17) օր. Շուշանիկ Ալոյեանից (Կարասու. Բա-զար), 10 ռ., 18) Տէր-Յարութիւնեանից (սար-կապ) 3 ռ., 19) Անդրէաս Աշրաֆեանից 2 ռ., 20) Իվան Բօգդանիչ Դորդանեանից 50 ռ.: Ընդհանուր գումարը նախկին ստացանքների հետ միասին 4858 ռուբլի 2 կօպէկ:

ԱՂՏԻՑ ԹԵՏՈՑ

Փոթորիկն անցաւ. քաղաքի և Բալախանի փողոցներից դիակները հաւաքված են, արեւը մարելած. հաշտութիւնը իր սփռելի թեւերը տարածել է, և թոււմ է, որ այս եղբայրա-սպան ընդհարումը պիտի մի ուժով կապ կոն-կովկասի ազգութիւնների մէջ:

Փոթորիկն անցաւ, և այժմ միայն, երբ փոքր ի շատ և սառնօրէն մտածելու ընդունա-կութիւնը ձեռք են բերել աղէտին վկայ եղող մարդիկ, այժմ միայն կարելի է առանց յետին մտքերի, արդարութեամբ, շատ փաստեր դնել հասարակութեան առաջ:

Ամենից առաջ անարդարութիւն կը լինի ասել, որ Բազում տեղի է ունեցել. «հայկա-կան կոտորած», ճիշտ է, հայերը հաւաք-

նանսնկ
 լողո աս
 երեկգա
 դուռ էր
 մատակ
 նայ այն
 փոխառ
 դեր էր
 ներքե
 Պաշկնը
 հանրեց
 շինի մ
 1885 թ
 շինի թ
 Սեդուկ
 Սեբերե
 արշաղ
 գրել է
 Արխա
 դահի լ
 բաժն
 յայտն
 բնան
 մանակ
 շահեց
 շինի Ն
 է իրար
 գործակ
 պէս դ
 նը կաշ
 Մակեդո
 յոնի
 համայն
 դահին
 հրէաներ
 մատակ
 հետ:

Կիտվ
 արևմտե
 տանոց
 գեհանգ
 համար
 բանոթ
 բեցին
 ջութե
 բնիքը
 յաղթե
 խանո
 թագա
 հպատ
 հանգ
 Հէկ
 նանսն
 բութե
 նազան
 նալով
 յին աղ
 գի անկ
 արժան
 լով, որ
 հանգս
 կարծի
 նում է
 Պետր
 գետա
 գապե
 մոսյո
 պատգ
 թիւնն
 աստա
 ոողմ
 կան կ
 նակն
 լինէր
 թեան
 յութե
 պատա
 կան գ
 ժողով
 արաղ
 կեանք
 Հիտե
 կարե
 արաղ
 804
 մաճա
 բին Ս
 դեպի
 ներք
 Գադո
 յարձա
 շարուն
 թողու
 լինշի
 թեկ
 հիւսի

նախնական միջնակարգ դպրոցում զբաղվող անուանելու համար: Բալուզիլը շատ մեղակալներ արեց: Նրա ասելով, Պաշին ուղևորվեց Երևան և իր փախուստը ասելով թղթագրության համար 3,000,000 ֆրանկ փոխառություն անել, որի մի մասը նա մաս- դրեր էր թագաւորին նուրբեր: Ժողովում ձայ- ների մեծամասնութիւն ձեռք բերելու համար Պաշինը ստիպված էր կաշառել պատգամաւոր- անքից շատերին: Իսկ ինչ վերաբերում է Պա- շինի մատուցած ծառայությանը, դա հին բան է: 1885 թ. Պաշինը գնում էր բաղրաշենքի ոգնութիւն խնդրելով, որպէս զի ներս խուժէ Սեբեհա և դրանով խանութը Մանգուսիտ արշաւելու: Այդ նոյն ժամանակը Պաշինը գրել է Սուլթանական ընկերութեան նախագահ Արեւազին, որ էթէ Օբեկովիչները միան գանձ վրա, այն ժամանակ Մանգուսիտի կո- ռած կը լինի Բաղրաշենքի համար: Պաշինը յայտնեց միջնակարգի խորհրդին, որ Սեբ- րեան լուրը բանակցութիւնների անկողն ժա- մանակ պէտք է հաշիւ առնէ: Բաղրաշենքի շահը: Իշխան Ֆելդիմանը լայնել է Բաղրա- ջիլին Ներշու, որ երկու դիմատիւններ պէտք է իրար օգնեն, իսկ Սալուսիէի սերբեական գործակալ Սիմիլը ժամանել է Բեզրազ, որ- պէս զի հաջորդէ, որ բաղրաշենքի կառավարութի- նը կաշառում է մանգուսիտի չէտնիկներին: Մանգուսիտը սերբերին կոտորելու համար: ՈՒՄԱՆ, 20 փետրվարի: Ուսանի հրէական համայնքը Միջնակարգի հիմնական նախա- գահին ուղարկեց մի հեռագիր, խնդրելով, որ հրէաների իրաւունքները հաւասարեցնեն ար- մատական և զգաճականութեան իրաւունքների հետ:

21 փետրվարի
Կիւն, 20 փետրվարի: Նրէկ Կիւնի հարաւ- արեւմտեան երկաթուղիների գլխավոր արհես- տանոցների վարպետները և բանուորները հո- գեմանգիստ կատարեցին Ալաւաբար Կայսրի համար: Այսօր հաւաքված վարպետները և բանուորները ընտանիքներով մտնում էր կատա- րեցին թագաւոր Կայսրի և Բուսանիքի առող- ջութեան և երկարակեցութեան, ինչպէս և հաշ- րենիքի ներքին և արտաքին թշնամիներին յայտնելու համար: Վարպետները դիմեցին իշ- խանութեան խնդրելով արկանել առ օրս թագաւոր Կայսրի և թագաւոր հաւասարեցնել հպատակութեան զգաճությունը: Գաղափարում հանգիստ է. կարգը օրինակել է:

ՀԵԼՍԻՆԿԻՅՈՐՍ: Ֆինլանդիայի ընդհանուր- նահանգապետին ներկայացաւ պատգամաւոր- ութիւն Արո Նահանգի ֆինն ժողովրդի գա- նադան խաւերից: Պատգամաւորութեանը, միա- նալով զէմուտիլին չինելի ամենահպատակա- յին աղերասարին, յայտնեց ամբողջ ֆինն ազ- գի անկողն ցանկութեանը, որ աղերասարները արժանանայ Բարձրագոյն հաճութեան, գտնե- լով, որ դա միակ միջոցն է, որ կարող է հանգստացնել մտքերը: Պատգամաւորութեան կարծիքով, դիմաւոր հրահանգ տեղը հանդիսա- նում է այն դրութիւնը, որի մէջ գտնվում է զինուորական ծառայութեան հարցը երկրում: Պատգամաւոր—ճառի մէջ ընդհանուր նահան- գապետը նկատեց, որ ժամանակակից կեանքը մտալով ցաւալի զէպրելը, գաղափարեցնում են պատգամաւորութեան արտաշայտած ցանկու- թիւնների կատարումը: Եւթող եւ ձեռք հա- լատացնել, որ առանց ժողովրդի բոլոր ա- ողջ տարրերից դատապարտված հասարակա- յուն կարելի խանգարումների լիբըլին ժամա- կան կարելի շատ բան ձեռք բերված կը լինէր ձեռք ցանկալի մտքով: Գաղափարաւորու- թեան շոշափած հարցին զինուորական ծառա- յութեան մասին ընդհանուր նահանգապետը պատասխանեց, որ ռուս և ֆինն հասարակա- կան գործիչները և զինուորականները մասնա- ժողովը կը քննէ այդ հարցը, որպէս զի զին- ւորական ընթերցան մտքով ֆինլանդական կեանքի կազմին համաձայն շրջանակների մէջ: Հետևաւ աշխի ժամանակ 1906 ին գտնեց կարելի լինի բաւարար կնքով լուծել զին- ւորական հարցը:

ՏՈԿԻՈ: Պաշտօնական դիւկուցութեան հա- մաձայն, եւալոնացիները ներում են ուսումն- քին Սինցինայի շրջանում, Փուշանց 15 մղոն զէպրի հարաւ-արեւելք գտնվող տեղում: Ռուս- ները գիշերելին չորս յարձակում գործեցին Գաղաճապաւորի և Տանչուանի մօտ: Բոլոր յարձակումները յետ մղվեցին: Եւալոնացիները շարունակելով կատարել յարձ. ուսը երկա- թուղու արևմուտքից, զբաղեցին լուծելով, Լինչինայի և Սալեզուան: Եւ օնական աշ- թիւ Սունիէի վրա յետ մղեց: Եւ երկու զէպրի հիւսիս: Կատարելով անընդհան արձակում:

Ներ ուսուց ամբողջութեանը դէմ Չամաւանց զէպրի Սեաօեանտան, եւալոնացիները կիսա- շրջանը շրջապատում են Մուկլէնը: Եւալոնա- կան գիշերը ներկայումս գտնվում են Մուկլէ- նից 15 մղոն հեռու: Ռուսները կորուստները մարդկանցով և ուղղվածներով մեծ են:

ՏՈԿԻՈ, 18 փետրվարի: Եւալոնական էս- կադրան դուրս է եկել խուզարկութեան հերդ- կական ուղիներով: Եւալոնացիների զօրաւորը արշաւելով աշ ծայրագոյն թեկ վրա և զա- լելով ուսուց զորքերը Յինխանյանի մօտ, ուղղվեցին զէպրի Մալդուտան, սպանելով ուսուց հաղորդակցութեան գիշին Մալդուտա- տան Մուկլէնի ուղղութեամբ: Աւախի լրա- գրի թղթակիցը Յինխանյանում առում է, որ եւալոնական զօրքը ծայրագոյն աշ թեկ վրա կը միանայ բանակին հետ Շախէի վրա: Պէտք է սպասել միացեալ յարձակման: Եւալոնացի- ների հաշիւով, Կուրդապետիկի բանակի թիւը երկու անգամ աւելի մեծ է այն թւանշանից, որը ցոյց են տալիս այստեղ գտնվող եւալոնացիներ: Եւալոնական զինուորական համաձայն, ռուս- ները ունեն 339,600 մարդ հետեւել և 35340 արտիլերիստներ: Ռուսները ընդհանուր թիւը հաշիւելով և հաղորդակցութեան պահպանու- թիւնը—700000 մարդ և 180000 ձի:—Մատուցը Սունիէի վրա վերջնականապէս հալվեց:—Փե- թ. փետրվարի 20-ին, Սելեւոտու գրաւելուց յետոյ եւալոնական աշ թեկ մի զօրեղ զօրամաս դի- մեց զէպրի հիւսիս: Տեղի ունեցան կատար- ճակատամարտեր: Եւալոնացիները մի շարք յարձակումներ գործեցին: Գաղափարը կուե- ցին, բայց մեծ կորուստներ կրեցին: Գնդապետ Սինխանյանը սպանված է, զգ. Կալմային թեկ թի- վիւորված է: 20 ուրիշ օֆիցէրներ և 500 զինուոր սպանված և վիրաւորված են: 30000 ռուսներ յետ նահանջեցին: Եւալոնացիները միացան իրանց զօրամասերին: Չեկուցանում են, որ 10,000 ռուս կանգնած են Լէպլէնի մօտ, Սինխանյանից 25 մղոն հարաւ: 200 զի- րի ռուսներ Օսալայում պատրաստվում էին փախչել, բայց եւալոնական պահապաններն իմացան նրանց ծրագիրը: Նրանց զինուոր առաջնորդը մի ֆելդֆելէլ էր:

ՏԱԼԻՖԻ: Ռուսական «Կորսոնիա» փոխա- ղարանւոր ժամանեց այստեղ ուրիշ ածխատար նավերի հետ միասին և մեկնեց արևելեան ուղղութեամբ:—Աւսում են, որ ռուսական III էսկադրան անցկացաւ Տանիէրի դիմացովը երէկ երեկոյան:

ԼՈՒՅՈՒՆ, 20 փետրվարի: Եւալոնական միա- սիայի հրաւարակած պաշտօնական հեռագիրը աւելցնում է, որ եւալոնացիները գրաւել են ռուսական պաշտպանութեան զինը Չամաւա- նից մինչև Չիլուուտայ և հալածում են ռուս- ներին: Եւալոնացիների գիշեր այժմ ձգված է Մաճիսայից—Մուկլէնից 15 մղոն զէպրի հարաւ- արեւմուտք—մինչև Գաղաճապաւոր Մուկլէնից 13 մղոն զէպրի արևմուտք և Լամուլու Գաղգի- պուրից 3 մղոն զէպրի հիւսիս:

ՄԻՆԻՍԻՏԻՆ: 18 փետրվարի: Եւալոնացի- ների գլխավոր ոյժերը դեռ քաղաք չեն մտել: Չինացիները որոնում են քաղաքում թաղված ռուսներին: Ըստ երկու թիւն եւալոնացիները մը- տադիր են սպասել մինչև օժանդակել ոյժերի գալը: Ստացված տեղեկութիւնների համեմատ 30000 ռուսներ կ'ստանանցան են Լեաօիէի վրա: Կարճ ժամանակամիջոցում սպասվում է մեծ ճակատամարտ:

ՇԱՆԿԱՅԻՆ, 18 փետրվարի: Եւալոնայում ստացված հաստատ տեղեկութիւնների համե- մատ եւալոնացիները լարել են իրանց բոլոր ջանքերը, որպէս զի պաշարողական թիւա- նօթները Պորտ-Արտուրից բերին Օյսուայի բանակը: Նրանց զինքերի վրա կը լինեն 100 թիւանօթները ռուսական կինուրօնի դէմ այն ժամանակ, երբ Նօղդին և Կուրօկին կը փո- ճեն անցնել ռուսական ձախ թեկի յետևը: Այդ ճակատամարտը կը լինի թիւանօթային մի ճակատամարտ, որպիսին դեռ երբեք չէ եղել: Լեաօեանի ամբողջութեանը վերջացած են: Եւալոնացիները ենթադրում են պատերազմի դաշտ դուրս բերել 500,000 մարդ: Իւրաքան- չեւր գիշերը Եւալոնայից թարմ զօրքեր են գնում Մանչուրիա: Ամեն տեղ իւրաքանչիւր օր գալիս են պահուստի զինուորները և զինա- վարժութիւն են անում: Կորէայի հիւսիսային մասում գտն գտնվում են 20000 ռուսներ: Եւա- ւոնացիները կազմակերպում են հինգերորդ զօրաբանակ քաղկացած ութ զինվորային ընդ- հանուր թիւով 140,000 մարդ: Ներք զինվորեա- արդէն ափ են իջել հիւսիս արևմտեան Կորէա- յում, այդ ոյժերի մի մասը ուղարկվում է զէպրի Վլադիվոստոկ, իսկ միւս մասը կը փորձեն անց- նել ռուսաց ձախ թեկի յետևը Մանչուրիայում:

Պահեստի զինուորներից կազմած զօրաբանակը կը թողնվի Եւալոնայի պաշտպանութեան համար: Խաղաղութիւն հաւաքած և նաւատորմ չորս զրահակիր կը յայտնեն, 16 հակա-ակա- նանաւերի օժանդակել կը յայտնեն քաղկա- ցած:

ՀՕԼԿՈՆԻ: (Ներպաշտ-Մարու): Ձորագոյն կղզու վրա շինված են ածուխի մեծ պահես- տանոցներ: Նաւահանգիստը ականներով է շրջապատւած: Վերինգոտան շողեմաւից Եւա- ւոնային է իջեցրած շողեմներնաներ և երկա- թուղային նիւթեր Կորէայի համար: 60 Կրուպի մօրտրիներ ուղարկված են Եւալոնայից դէ- ւի Շախէ Չինական կառավարութիւնը 2 մի- լիօն տաէլի թիւանօթներ, հրացաններ ու ռադամթիւրը և պատուիրի արտասանմա- նեան մի ֆիրմայի:

ՏՈԿԻՈ: Եւալոնայի տնտեսական դրութեան մասին հաղորդում են, որ այստեղ գրա- մով փողը շատ հաղուաղիւտ է դարձել: Կառավարութիւնը միջոցներ է ձեռք առել ոսկին երկրում պահելու համար: Բենարխուր ուղղութեամբ եւալոնացիները գլխավոր պաշա- պանողական գիշ ռուսներին յետ մղեցին: ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԻ: Դենեբալ աղիւտանտ Կուրօ- պատկինի ամենահպատակօրէն հեռագիրը Նո- րին Կայսերական Մեծնութեան անունով 1905 թ. փետրվարի 20-ից. «Մուկլէնից զէպրի ա- լիւր ճակատում զինքն անցաւ հանգիստ: Այդ ճակատի ձախ թեկ վրա, Սունիէի աշ ափին, Մալդուտու գիւղի առաջ, եւալոնացի- ները այսօր առաւօտ սկսեցին եռանդուն յար- ձակում, բայց նրանց երկու յարձակումներն էլ յետ մղվեցին: Ծախաւատամարտը շարունակ- վեց ճակատի վրա վեց վերստ երկարութեամբ: Մալդուտուից զէպրի հիւսիս կուրը աշողու- թեամբ առաջ է մղվում: Բոլորը առոյգ են: Կինուրօնը պահպանում է իր զինքերը Շախէի վրա մինչև Մալդուտու: Եւալոնացիները գիշերը գրոհ անում են Նօղդուտի և Պուտիլօվի բը- լուրների վրա, բայց յետ մղվեցին: Առաւօ- տեան մենք մի մասնաւոր հակապարձակում գործեցին, որի ժամանակ խեղճներ երկու գնդաճիգ: Երազուտի շրջանի զինքեր դէմ թշնամին բաւականաւոր է թիւանօթային կրակով: Կանուրիւսանի շրջանի զինքեր վրա եւալոնացիները յարձակում են սկսելով երէկ ե- րեկոյան ժամը 9-ից, շարունակեցին ամբողջ գիշերը, Շախէի գետի մօտ բերելով լինային թիւանօթներ և գնդաճիգներ: Մինչև առաւօտ բոլոր յարձակումները յետ մղվեցին: Գաղաճա- ւորան զինքեր վրա թշնամին յարձակվեց երէկ ժամը 11-ին ամբողջ ճակատի երկարութեամբ, բայց ժամը 12 1/2-ին յարձակումը յետ մղվեց: Ծայրայեղ ձախ թեկ զօրամասերում գիշերը խաղաղ անցաւ: Վերագրեալի մասին ամենա- հպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերա- Մեծնութեանը:

Ճարագիր: ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱՆԻՍԵՐ
Հրաւարակիչներ: ԹԱԳՈՒՆԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԿԱԿ ՄԵԼԻԻ-ԱՂԱՄԱՆԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐԴՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ձեռնարկութեան Կայսերական թատրոնի անդի- արարան Լ. Դ. Դոնազոյի

Այսօր, երեքշաբթի, փետրվարի 22-ին, զինա- ւոր ընթերցող Գիշերվիչի բանֆիա, մասնա- կութեամբ Լ. Դ. Դոնազոյի, տ.տ. Դոնազոյի Գո- լիսսովսկայի, Տոմիլիչի, Տուլբերի, Բուսա- կովայի, Սարիտովայի, պ.պ. Դոնազոյի, Պո- լուեանովի, Գալեկու, Դեմանտիլի, Բագրո- վի, Չալիսկու և Մուրառուի:

Պարերը կը ընէ բալետայստ Ե. Ի. Ջիովանի. Պրիմա-բալետիստ Ե. Ա. Լինչիսկայա:

Կը ներկայացվի
Ն. Ե. Բ. Օ. Ն.,
օպ. 4 գործ. 6 պատկ. երաժշտ. Բուրիշուտեյի:

Սկիզբը ցերեկվայ 12 1/2 ժամին:

Վաղը, չորեքշաբթի, փետրվարի 23-ին բե- նեֆիս Լ. Ե. Պորտիսովսկու, կը ներկայաց- վի մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դոնազոյի, Սեմի- ՏՈՖԵԼ, օպերա, 5 գործ. երաժ. Բոխոյի, Հինգշաբթի, փետրվարի 24-ին, վրաց զրա- մատական ընկ. ներկայացում, բանֆիա Մեա- լիի:

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Մ. ՄՈՒՐԱՆԵԱՆ

Նախկին օրդինատր Մոսկվայի համալսարանի կլինիկայի

Ընդունում է յատկապէս միջոցաւորական, սիֆիլիսի և կաշու հիւանդութիւնների բուժ- ցողներին: Ընդունելութիւն անեն օր 10—11 ժամին առաւօտեան և 6—8 ժամին երեկոյան: Իտիշխակի փող: № 1, Եւթարի կոմսիդի դիմացը, տէլեֆոն № 11. (ա. օ.) 2—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Շարաթ, փետրվարի 26-ին, ձրի և էփանգին ճաշարանների ընկերութեան օգտին կը կայա- նայ սովորական

Երաժշտական երեկոյքը,
որի հատկութի 250/յ-ը յատկացվում է Բագուի զոնիերի օգտին: Երեկոյին մասնակցում են Կայսերական թատրոնի արտիստներ Լ. Ա. Պապայան, օր.օր. Ս. Ա. Աղաբեկյան և Դ. Ս. Շարաբեան, պ.պ. Յ. Արեշեան, Շախերբեդ, Լ. Մարկով, Սուլիկ և Փուլիսեան և սիրող- ների խումբը պ. Պալիկի զեկապարութեամբ:

Սկիզբը ճիշդ 9 ժ. երեկոյան
Տեղերը թուազրված չեն. տոմսակի գինն է 2 ր. 20 կ.: Կոնցերտից յետոյ տեղի կունենայ Մ. Ա. Ս. Կ. Ս. Ս. Դ.

Սյեկունների յարմարութեան համար, ժողո- վարանի առանձնասենեակում կը պահվեն դո- մինօ և մասկաներ: Լ. Կ. 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Չորեքշաբթի, 1905 թ. փետրվարի 23-ին նշանակված է

ԴԻՄԱՆԱՆԻՍ

Սկիզբն է երեկոյան ժամը 9-ին
Պարտաւոր է մնալ դիմաներով մինչև վերջը: Զգեստի ձևը. զինուորականները սովորական զգեստներով, քաղաքացիները սև սիւրսուղով, տեղացիներն ազգային զգեստներով: Տոմսակները շվեյցարի մօտ են: Լ. Կ. 1—2

Լոյս տեսաւ մամուլի տակից
ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ՈՒԴԻԱՑԻ և ՄԱՀ- ՄԵԴԱԿԱՆ ՀԱՅՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Գինն է 40 կօպ.
ճանապարհածախով 50 կօպ.
Դիմել Թիֆլիսում «Դուստնեբէր» գրավա- ճառարներին, Ս. Բ. Դոնազոյիներին, Ս. Կ. Կա- ֆիլիին, Յ. Մելիք-Ջանեանցին (Բհերու- թեամբ փողոց), իսկ Սիմֆերոպոլում (Լրիմ) հեղինակին այսպէս.—Смиферополь, священ. Г. Овсепьянъ. Լ. Կ. 1—15

Բ. Ժ. Կ. Ա. Պ. Ե. Տ.
Գ. Ա. ՀԱՆՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միջալին և սիֆիլիսի բուժական հիւանդութիւնների, ընդունում է հիւանդնե- րին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյան՝ 6 ժ.—9 ժ.: Կուկիա, Սեմեովսկայա փ. № 20. (ա. Կ. Ե.) 11—30

ԲԺԻՂ Ա. ՄԻԽԱՐԵԱՆԿ

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մոր- թու և վնասական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուլանովի, դիւա- տան կից: (ա. օ.) 21—80

Վաճառվում է Միւր. Եսայեանի
Ե. Բ. Ա. Չ.

(պատկեր Բալարանու կեանքից)
Դիմել 3 կօպ. 2—5

Բ. Ժ. Կ. Ա. Պ. Ե. Տ.
Ս. Յ. ԲԱՐԱՆԵԱՆ

Երբեք և զղային հիւանդութիւններ: Ընդունե- լութիւնը անեն օր առաւօտեան 9—12 ժամը և երեկոյան 5—7 ժամը: Вольминовская ул. домъ Сафарова № 13 рядомъ съ III гим- назіей. 2—20

Историческое изображение
Кремль КАЗИМИ
Метаморфоза
противъ ВЕСНУШЕКЪ.
Доказательство подлинно- сти средства противъ весну- шекъ служило Calaminъ
и приложенный при каждой бутылкѣ рисунки, утвержденного въ Министерствѣ Торгов. и мануфактуръ, за № 4533— ПОДЪЯЛКА.
Средство во всѣхъ аптекахъ, парфюм. магаз. и аптекахъ.

1—10
11—20
21—30
31—40
41—50
51—60
61—70
71—80
81—90
91—100

